

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag
24 februari 2006

Ons kenmerk
VO/OK/2006/5584

Onderwerp
Onderwijsraadadvies 'Betere overgangen in het
onderwijs'

Bijlage(n)

Op 1 december 2005 heeft de Onderwijsraad aan mij 2 adviezen aangeboden, 'Betere overgangen in het onderwijs' en 'De helft van Nederland hoog opgeleid'. Daarin doet de Raad aanbevelingen voor randvoorwaardelijk en direct beleid om afspraken in Europees verband dat meer mensen op hogere niveaus moeten leren, te realiseren.

In deze brief zal ik reageren op de aanbevelingen uit het advies 'Betere overgangen in het onderwijs'. Mijn reactie op het advies 'De helft van Nederland hoog opgeleid' ontvangt u in maart.

Aanbevelingen die een sterke samenhang hebben met de beleidsontwikkeling in het kader van Governance en Harmonisatie wetgeving zal ik kort aanstippen om daar in het najaar verder op in te gaan. De Raad preludeert hier op in zijn advies waar hij opmerkt het in gang gezette traject van harmonisatie van de onderwijswetten als een veelbelovende en toe te juichen ontwikkeling te zien.

Aan de adviesaanvraag van 10 mei 2005 aan de Onderwijsraad heb ik destijds de notitie 'Doorlopende leerlijnen in het onderwijs' (kamerstuk 2004-2005; 29800 VIII, nr. 160) toegevoegd waarin een opsomming staat van initiatieven van voorschools tot en met Hoger Onderwijs. In hoofdstuk 4 geeft de Raad in kort bestek deze initiatieven weer om vervolgens in paragraaf 4.8 te concluderen dat: "Het thema doorlopende leerlijnen een prominente plaats inneemt binnen het huidige rijksbeleid. Vooral de zogenoemde beroepskolom (...) staat volop in de belangstelling."

De Raad vervolgt deze conclusie met enkele kanttekeningen overeenkomstig het in paragraaf 2.3 geschetste drievlakkenmodel voor de analyse van aansluitingsvraagstukken:

1. inhoud en methoden: betreft de doorloop van onderwijsprogramma's gerelateerd aan de leerstof of inhouden, de onderwijsmethodiek en de relatie leraar-leerlingen;
2. ondersteuning of begeleiding van leerlingen: heeft betrekking op het verlenen van praktische hulp bij inschrijving tot loopbaanbegeleiding;
3. algemene en specifieke voorwaarden die de overheid respectievelijk de instellingen zelf moeten scheppen.

Om aansluitingsvraagstukken het hoofd te bieden doet de raad aanbevelingen op 3 terreinen:

- 1- Verantwoordelijkheid voor doorlopende trajecten;
- 2- Extra leerperioden en
- 3- Loopbaanondersteuning op de lange en korte termijn.

Hierna ga ik per terrein in op de aanbevelingen van de Raad.

Ad. 1 Verantwoordelijkheid voor doorlopende trajecten

De Raad ziet mogelijkheden om de overgangen tussen opleidingen en opleidingssectoren te flexibiliseren door over de grenzen van de opleidingen heen doorlooptrajecten toe te staan.

De Raad stelt voor om de mogelijkheden voor een flexibelere bekostigingssystematiek tussen onderwijssectoren te onderzoeken en vooruitlopend daarop te bezien of samenwerkingsconstructies vmbo-mbo uit te breiden zijn naar andere sectoren en een structureel karakter kunnen krijgen. Verder uit de Raad de wens om innovaties op de doorlopende leerlijnen en de ontwikkeling van longitudinale onderwijsmethoden op basis van wetenschappelijke evidentie te stimuleren.

De Raad uit bovendien de wens dat gemeenten, schoolbesturen en scholen afspraken maken die ervoor zorgen dat geen enkele leerling 'niet geplaatst' of 'onvindbaar' is na de overgangen PO-VO en vmbo-mbo.

Vornoemde aanbevelingen van de Raad neem ik ter harte. De Raad raakt hiermee het hart van de problematiek waarmee scholen en instellingen in het onderwijsveld dagelijks te maken hebben. Waar grenzen van wet- en regelgeving of uiteenlopende bestelfactoren de leerloopbaan van de individuele leerling en student belemmeren, bestaat het gevaar dat beleidsmiddelen doelen worden. Ik hecht er dan ook aan te benadrukken dat het belang van de leerling en student erbij gediend is wanneer wet- en regelgeving en bestelfactoren de leerloopbaan van de leerling ondersteunen. Ik heb u al toegezegd dat ik later dit jaar met een brief over een proeve van een kaderstellende voorzieningenwet zal komen.

Met het ontwikkelen van nieuwe zienswijzen op het onderwijs ligt het voor de hand dat stimuleringsmaatregelen voor innovatie en wetenschappelijk onderzoek kritisch gevolgd worden op hun beleidseffectiviteit. In mijn brief aan uw Kamer van 23 november 2005 over 'OCW verandert; actieplan takenanalyse' heb ik enkele acties beschreven die onder meer inzichtelijk moeten maken of het beleid ook daadwerkelijk werkt in de praktijk: heeft het beleid effect en sluit het beleid aan bij de ervaringen en wensen van eindgebruikers.

Als de informatieoverdracht tussen partijen adequaat wordt vormgegeven, kan er sprake zijn van een sluitende zorgketen en biedt dat mogelijkheden om de zorgstructuur rond de jongere te optimaliseren. De aanpak van problemen als voortijdig schoolverlaten en leerlingen die 'niet geplaatst' of 'onvindbaar' zijn na de overgangen PO-VO en vmbo-mbo vormen een forse hindernis bij de realisering van de Lissabon-doelstellingen 2010. Het kabinet zet in het kader van Operatie Jong dan ook in op een sluitende zorgstructuur in en rond scholen via het vergroten van het aantal interdisciplinaire zorgadviesteams waarin wordt samengewerkt door de school, leerplicht, bureau jeugdzorg, de jeugdgezondheidszorg, maatschappelijk werk, en indien nodig, politie en justitie.

Eén van de aandachtspunten in dit project waar in 2006 expliciet aandacht wordt besteed is de doorgaande onderwijs- en zorglijn tussen primair en voortgezet onderwijs en tussen het voortgezet en beroepsonderwijs.

Bij de voorstellen die ik u later dit jaar zal doen in het kader van een beleidsnotitie en proeve van kaderstellende voorzieningenwet is de doelstelling van een doorlopende leerlijn een belangrijke doelstelling. Sluitende systemen o.a. voor registratie (Jong) en een heldere verantwoordelijkheidsverdeling (invoering van zorgplichten) zullen daar aan moeten bijdragen.

Ad. 2 Extra leerperioden

De raad acht het raadzaam om bepaalde groepen leerlingen/studenten meer leertijd te geven. De raad noemt varianten als tempodifferentiatie, voorschoolse programma's voorafgaand aan het basisonderwijs, zomer- en weekeindeschool, stapelen en ten slotte doubleren in plaats van afstroom. Mijns inziens stuk voor stuk maatregelen die in bepaalde situaties voor specifieke doelgroepen soelaas kunnen bieden bij het nemen van hindernissen in de leerloopbaan. De Raad illustreert deze aanbevelingen terecht met praktijkvoorbeelden waarin de verschillende maatregelen tot een effectievere aanpak van de (te verwachten) vertraging hebben geleid.

De keuze voor passende maatregelen is een beslissing die moet worden genomen door bestuurders of leidinggevenden van instelling of school. In het kader van governance zal ik de vraag meenemen hoe de relatie tussen bestelfactoren en langere dan wel kortere verblijfsduur kan worden geoptimaliseerd. Met de invoering van het onderwijsnummer en parallel onderzoek zal het mogelijk zijn om de komende jaren toe te groeien naar een betrouwbaar beeld van succes- en faalfactoren van voornoemde varianten in leerloopbanen van leerlingen en studenten.

Ad. 3 Loopbaanondersteuning op de lange en korte termijn

De Raad bepleit een grotere betrokkenheid van de leerlingen en studenten door de inzet van op de ontwikkeling en begeleiding gerichte instrumenten. In de perspectievennota voortijdig schoolverlaten die ik u dit voorjaar doe toekomen, betrek ik zaken als loopbaanoriëntatie en verschillende aspecten van begeleiding en loopbaanplanning. Maatregelen die, zoals de Raad het uitdrukt, bijdragen aan een leerloopbaanperspectief dat in theorie verder reikt dan de gevolgde opleiding.

Ik ben het met de Raad eens dat scholen de band met leerlingen kunnen versterken door allerlei praktische en direct in te voeren maatregelen zoals hulp bieden bij inschrijving of aanvraag studiefinanciering. Of door een verbeterde inrichting van het leerproces ter voorkoming van tussenuren of korte lesdagen zodat spijbelen moeilijker wordt of niet loont.

Het advies van de Onderwijsraad biedt naast een bevestiging van de goede koers van het huidige beleid een aantal interessante en tevens gewaagde aanknopingspunten. Over deze punten kom ik met u later dit jaar te spreken naar aanleiding van brieven die ik voorbereid over onderwerpen zoals voortijdig schoolverlaten en de proeve van een kaderstellende voorzieningenwet.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Maria J.A. van der Hoeven